

ԿԵՆՔԱՆԻ ՌԱԴԻՒԹԵԼԵԿԵՏՐՈՒՆԻԱԼ

Մարդկանց զարուց է հայտնի որոշ կենդանիների ապչեցուցիչ զգայունությունը ձայնային ու ռուսային ազգանշանների և հոսի ու ջրմաստիճաններին փոփոխությունների նկատմամբ: Բայց հազիվ նըշմարելի ազգանշաններն ընկալելու արդ զարմանալիք ընդունակությունը, որով օժանած էն որոշ թշունները, ձևենք և միջամտեր, դիմումականներին ուղարակեալ միաժ միայն աշճը:

Մարզին սկսեց խիստ ուշադիր և լրջորնե սովորել կենդանի ընտրվութից: Այսպես ծագեց մի նոր դիտություն՝ թիոնիկան:

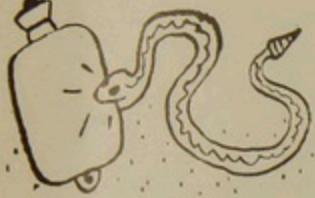
Ահա երկու հանրահայտ օրինակ: Բաժանմագոր օձի քթանցքների ու աչքերի միջև ընկած փոսիկում գտնվում է ինքը ակարակարմիք հասարայթների նկատմամբ զգայուն մի օրդան: Այն կարող է որալ աս-

● Բոլորովին վերջերա հայտնաբերգեց, որ առնեաները զարմանալիորն զգայուն էն հասարայթման նկատմամբ: Հասկանալի է, թի որքան կարենը է առնեաների այդ ընդունակության ուսումնասիրում:

Դուց մարզի եռ շյանս ունի այդպիսի օրգաններ: Համեմայն զեկու, ուսումնասիրությունները կօգնեն ստեղծել, ըստ երեսույթին, ավելի կատարալ շշեցէրի հաշվիլ:

● Գորտի աշքերը և ուզնոր կարող են սուշադրություն շղաբձնելու կողմնակի գե-

արհմանի մեջ հազարերորդական մասին հավասար ջրմաստիճաններին փոփոխությունը: Այդ օրգանի հնորհիք օձը միթւան մեջ գտնվում է իր զոհին: Կակ որոշ ձևենք օժանած են այդքան երբից հոտառությամբ, որ մենք լինը լուծություն կարող են հայտնարկել հոտառի հարյուր միլիլիտրորդական մասը:

Ի դեպ, ամերիկացիներն այժմ աշխատում են ստեղծել մի այնպիսի ասքը, որ սուզանավերը հայտնարկել հոտառ, այսինքն՝ շրի քիմիական բազարության մեջ նախանշարքի առաջացրած փոփոխության միջոցով:

Ահա մի քանի օրինակներ, որոնք ցույց են տալիս, թի զերա որդան անդամները ունենալու գիտությունը: Խոսքը վերաբերում էն մեջ անդամներին:

ՄԻ ԱՆԳԱՄ...

ԱՐԴԱՐԱՅԻ ԶԱՐՄԱՆՔ

Մի աստղական սպառզաման է հայտնի լեզվարան Հրաշշա Անապանին, թի մարզիկ շուտով կթուին Մարս, որի ընտակիններն անկափած զարդացման շատ ավելի բարձր մակարդակի վրա են գտնվում, քան մենք երկրի բնակիններաւ: — Եթե նրանք ավելի զարգացած ու խելոր էակներ են քան մենք, ինչու իրենք չեն զալիս մեղ այցելության, — զարմանում է լեզվաբանը:

ՀՐԵՆՏԱՆԱԿԻՐԻ ՀԱՅՐԻ

1875 թվականին ամերիկացի մի քաշանք կոլեցի զիրեկտորի հետ ոնեցած խոսակցության ընթացքում պնդում էր, թի զիտությունն այն չի կարող առաջ ընթառաւ, որովհետ այն բոլորն ինչ հնարացմար էր, արդեն հայտնազորված է:

Դիբեկտորը չէր համաձայնում:

— Հիսուն տարի հնուու, — ասաց նա, — մարզիկ կթուին ինչպիս թրունենքը:

Քահանան արդ համարձակ հայտարարությունից ապշած, բարկությամբ առարկեց:

— Թռչել կարող են միայն հրեշտակները, և արքազիդ է նա, ով այլ երեպ է մատառում:

Այդ քահանային կուռմ էին Միլիմ թայթ: Նա ստեղծ երկու որդի: զրանք

տալիսերին և կենարուանեալ միայն երանց զբա, որոնք անհրաժեշտ են միջատներ որուալ կամ թշնամուց փախչելու համար: Քրապուի (ժավային կենդանի) աշք օժանած է զիտազր օրյենիամի և շքապատող ֆոնի կըրելի հակազդությունն ուժեղացնելու: Համակարգությամբ: Գորտի և թրապուի աշքերի աշխատանքի սկզբունքով կառուցված է լեկտրոսականին սարդի կիարուանա ուղղուուկացիոն կայանի էկրանի վրա հասկարեն հնտել նշանակեալ պատկերին՝ նույնիսկ ֆոնի մեջ ազագագումների զեղուու:

● Զշշիկների կերակուրը հանդիսացաց ցեղի լուղական օրգանն ընկարած է 10-ից մինչև 100 կիլոներց համարականությունների զիտազրանում ընկած ձայնային ալիքները: Ենորհիզ դրա, ցեցը զզում է զշշիկներին 30 մետր հնուագորությունից: Ֆեցի շականչներեց այնքան կատարյալ են, որ փորձերի ժամանակ օգտագործվել

հայտնի Օրդի և Վիբրոր եղբայրներն են, որոնք կուեցաւ տեղի ունեցած վեհից երեսուն տարի անց, հուակիցին իրենք իրենաթիւուինին թուշը:

ՀԱՅՏԱՐ

Հայտնի մաթմատիկոս Պոլան հավահակության տեսությունն ուսումնասիրոցներին որպիս խրատ մի անգամ պատմեց մի ժցէկի հնա պատահած զիտը, որը չէր հակացել այդ տեսությունը:

Հիգանդին բնենեուց հնառ, այդ բժիշկը հնորդը կիտելով ասաց:

— Ե՞ս, զուր շատ լուրց հիգանդությունները: Այդ հիգանդությամբ տառապողների տասից ինը մենամուն էն:

Հիգանդին ինարկի վշտացավ:

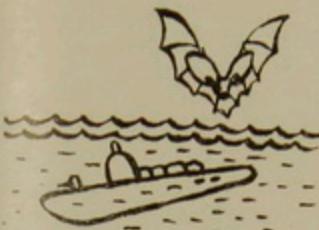
— Բայց ձեր բախտը բերել է, — ավելացրեց բժիշկը: — Այդ հիգանդությունից ինը մահացել էն: Ուրախացեց: Չուր այն տասներորդն էր, որն անպայման կառողանաւ:

ԻՆՔԻ ԽՐ ՏԱՅԻ ՀՅՈՒԲ

Ականավոր զիտնական, ուսումնական ավիացիայի հայրը Նիկոլայ Սեղորսիկի ժուկովսկին շատ ցրված մարդ է եղել: Մի անգամ իր սեփական հյուրանունիւակում ամբողջ երկու խորոր ընկելուով երիտասարդության հնու, հանկարծ զիր է կենում և փնտրելով զիկարեկը սկսում է հազմնեալ հրածեշտ տալ ու փնթիթիթալ: — Ես երկար նստեցի ձեզ մաս պարուալիք տամանակն է:

և ն իրեն միկրոֆոն՝ շղթիկների արձակած ազգանաներներ ընդունելու համար: Ցեղերի լոզական օրգանի էլեկտրական ազգանաներներ ընդունվել են մինիստրուր էլեկտրոններով և նույնիսկ մաշնագրվել մագնիտոֆոններ ժամապահներ վրա:

Օ Բրնիկիներին շախատանց հետո-

բրոբռում է նաև այն, որ շղթիկներն ընդունակ են ճառագլուխելու ուլտրաձայնային առատանումներ: Արևագրաձային չպէիկները, օրինակ, թուելով լրից 7—8

ՄԱՐԻ, ԱՐՔ ՃԵՆԴ ԱՄԻՄ ԿԱՐՎԱԾ ԷՐ ԱՐՄԱՐԻՆ ԱՇԽԱՐՁԻՑ

Անբէր Յունայի Յունայի Պրես Խետերենի կողմէն գործակալության թղթակիցը հաջորդել է հետևյալ հետաքրքիր փորձի մասին:

ՅԵ-ամբա Ռիլզներ Բրինը, որը հինգ ամիս անց է կացրել Մերիլենդ Խանագի համալսարանում մեկուսացմած խումբ, արդ ինքնակամ բանտարկությունից հետո հանդեմ է նկալ ժուռալիսների առց:

1962 թվականի նոյեմբերի 17-ին Բրինը մասի է 12×12 ոտնաշափ պողպատե խումբը 1963 թվականի ապրիլի 17-ին ավարտվել է մայիսակ բանտարկության մէջ զանվազ մարզու հայտնի դիմական հետազոտություններից ամենաերկարը:

Առաջին մի քանի շաբաթից հետո, — հայտարարեց Բրինը, — ես սկսեցի անհակատանալ, այնունեւու սկսեցի համոզվել, որ այդպիսի մեկուսացման մէջ կարելի է անցկանել երերից մինչև հինգ տարի:

Արտաքին աշխարհի հետ Բրինի միակ կապը եղել են կոնտակտները «ինտերկոմ» սխալմավ և տելետարարի օգնությամբ:

սանտիմետր բարձրության վրա, որուում են իրենց էկրանուրը հանդիսացող ձկան նիշտ տեղը ըրի տակ: Ընդ որում, նախքան ձկան բռնելը, շղթիկը մեծացնում է ուլտրաձայնային իմպուլսների համախականությունը: Այդպիսի լոկացիայի սկզբունքը նարավորություն կտանգիքի մշակել սուզանակիրը հայտնաբերելու ավելի էֆեկտավոր հոգուուները:

Օ Սնուել որոնելիս հիգրոսությալից ոգտվում են նաև դեֆինները: Նրանք ձկների զանվելու տեղի մասին իմանում են 3 կիլոմետր հեռավորությունից, դրանով իսկ հանձնուվ երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակվա նաւային հիգրոսությունիկ կայանների լավագույն ցուցանիշներին: Զրավագաններում կատարված փորձերը ցույց են տվել, որ արթուր ժամանակ դեֆինները լուրացան շրջարկում 15 վայրկյանը մեկ ուղարկում են

Պատասխաններվ այն հարցին, թե ինչու է ինքն ընդհատել փորձը, Բրինը ասաց, որ սկսել էր շխիստ հոգնելը և կնուքը շատ էր կարուտի: Չնայած դրան, նա հայտարարեց, որ կարող էր «անորոշ երկար ժամանակ» անցկանելի իր պողպատյա խումբը:

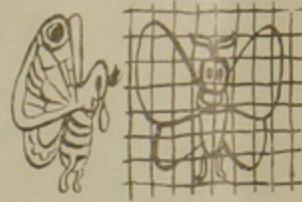
Այդ փորձի զնկավար դ-ր Հեկ Ֆինդին (Համալսարանի հոգեբանության բաժանմունքից) հայտարարեց, որ միանամայն բարարարված է փորձի արդյունքներով, որոնք տվեցին շատ նոր բան: «Դա զեռու սկիզբն է, — ասաց նա, — և հաջորդ փորձի ժամանակ, ըստ երեսութիւն, կուսումնասիրի նման մեկուսացման մէջ զտնվող երկու մարզու վարբագիծք:

Իր ժամանակի զգալի մասը Բրինը օգտադրել է նկարչության և մեկուսացման մէջ զտնվող մարզու մասին ֆանտաստիկ պատմություն գրելու վրա: Մական նա հնմարում է, որ խցում մնայու հիգրորոդ ամսավա վերցրում նրա մտարումները զարձան ոչ սեալիստական:

Բրինը հայտնեց, որ երեքն ախրում էր և քրավում, ասկայն հրա աշխատանքի ծրագրի փոփոխությունները սկսեցին վերացնել այլ երեսությունը «Երբեմն, — ասաց նա, — ևս ինքն ինձ համար երգում և պարուն էի: Ես լսել էի, որ առվատական տիեզերագնացները այդպիս էին վարժվում, և ես զառ, որ զա շատ է օգնություն լարվածության թուացմանը»:

սառուցիչ հիդրոակուստիկ իմպուլս երե շրջապատում ոչինչ էկա, և արձագանքը չ գալիս, տրվում է սովորական զարդար նոկ եթե արձագանք կա, ապա դեֆինը խիստ արագացնում է ի վելուկների համախա թյունը և սկսում է եռանդուն կերպով որոնել նշանակետը:

Օ Խթակարմիր զնկավարնեւմ ուսպուկացիայից օգտվում են զիներալին թիթեսներն ու մայիստան բզեզները: Այդ միասների արունելը զանում են բրնձցց 10 կիլոմետր հեռու գտնվող էգերին: Այս մի փորձ է կատարվել «Գիշերային փոքրիկ սիրամարդի ալզ» թիթերի էղն տեղադորն են սկզբում մետաղ շանցի մէջ, իսկ հետո՝ ապակի բանկայում: Երկու դեպքում էլ արուն առողջ սխալիքն

բուլ է զնկի էզը: Դրանից հետո թիթեսներին զրել են ինքրակարմիր առաջ պայտիների համար անթափանց ապակեւ առատությունից: Այսուները չեն տեսնելու նրան նոյն նիսկակ շատ մոտ տարածությունից:

Օ Ամենազարժանալի և ամենապարի ուսումնասիրված փաստը՝ ծովային կրիաների նախարարություններ է կրաքար լողալով ափից հեռանում են հազարավոր կի-

լոմետներ և ապա լորաքանչուր երե տարին մեկ անգամ ծովից վերաբռնեսւ են ափի նոյն տեղը՝ ձու դեմքն համար: Բիոնիկան՝ նոր հանաւարանի սկիզբն է: Թե ինչ նոր հրաշքների ականանե կլինիկներ մենք՝ զժվար է ասել: Համենայն զեպս, կարելի է համոզված լինել, որ զիտություններ կատարվել այնպիսի զարցմանամբ հատկություններով օժնված սխալմենք, որոնք ներկայություն հատուկ են միայն կենդանիներին: